

9. Labor Law of Russia [Text]: Tutorial [for Universities] / [M. B. Molodtsov, OM Krapuyvyn, VI Vlasov et al.] ed. MV Molodtsova. - Moscow: Norma, 2001. - 576 p.
10. A. Denisova Legal effect: the nature and functionality / AM Denisov // Visnyk of Lviv National University series Law. - 2012. - № 55. - P. 3-10.
11. Tarahonych, Tatiana. Rights and legal effect as a legal category: the ratio concepts / TI Tarahonych // Personality. Culture. Society: Almost Mezhdystysplynarnyy scientific journal and humanytarnyyh Up Social Sciences. - 12/2009. - Volume 1 - Выр.4. - P. 10-14.
12. Stas A. Constitutional provisions defining the principles of regulation of labor relations / O. Stas // Legal Ukraine. - 2009. - № 10. - S.89-93.
13. The Constitution of Ukraine. Law of Ukraine on June 28, 1996 №254k / 96-VR // Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine. - 1996. - № 30. - Art. 141.

Рецензент: кандидат юридичних наук, доцент Сіроха Д.І.

УДК 349.2

Пусан К. Б.

помічник судді Апеляційного суду
Полтавської області

**ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ ТА УДОСКОНАЛЕННЯ АДАПТАЦІЇ
ТРУДОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ У СФЕРІ ПРАЦІ СУДДІВ ДО
ЗАКОНОДАВСТВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ**

Анотація. Статтю присвячено дослідженню напрямів оптимізації та удосконалення адаптації трудового законодавства України у сфері праці суддів до законодавства Європейського Союзу. З'ясовано особливості та значення європейської інтеграції для України.

Ключові слова: трудове законодавство, праця суддів, євроінтеграція, адаптація трудового законодавства, напрями удосконалення.

Пусан К. Б.,

помічник судьи Апелляционного суда
Полтавской области

Аннотация. Статья посвящена исследованию направлений оптимизации и усовершенствования адаптации трудового законодательства Украины в сфере труда судей к законодательству Европейского Союза. Выявлены особенности и значение европейской интеграции для Украины.

Ключевые слова: трудовое законодательство, труд судей, евроинтеграция, адаптация трудового законодательства, направления совершенствования.

Pusan K.B.,

Assistant Justice of Appeal
Poltava region

**WAYS OF OPTIMIZATION AND IMPROVEMENT OF LABOUR ADAPTATION OF
LEGISLATION IN UKRAINE OF JUDGES TO THE EUROPEAN UNION**

Annotation. The article studies the areas of optimization and improvement of the adaptation of labor legislation in Ukraine of judges to the European Union. The features and values of European integration for Ukraine.

Discussion problem is the system of appointment of judges appointment of judges for the first time that a temporary appointment as a judge. The specificity of judges and judicial authorities is for the State and thus ensure competence, independence and impartiality, which counts every person in the event of recourse to the courts for protection of their rights.

Institute of remuneration is the most adapted to the European legal space. However, there is one pending issue of judges' remuneration component such as co-payment for work that involves access to state secrets.

We can say that the improvement Ukrainian labor legislation of judges to the EU labor law standards is at a sufficient level, because in 2010 conducted judicial reform and setting new guarantees of human judges.

Improving the adaptation of labor legislation of judges is done by amendments, additions to existing regulations. Search sources for the implementation of approximation of legislation predetermined specific legal status of judges as an employee and public servant. The result is a process of adaptation of new labor laws in the workplace judges soils based on European standards of social and labor rights.

Keywords: labor law, labor judges, European integration, adaptation of labor legislation, directions for improvement.

Актуальність проблематики. На сьогоднішній день Україною зроблено багато кроків до приведення національного трудового законодавства у сфері праці суддів у відповідність до норм права ЄС. Так, у березні 2004 року Верховною Радою України було затверджено Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, де зазначено, що перший етап адаптації діє до завершення Угоди про партнерство і співробітництво[1]. 27 Червня 2014 року у Бельгії на саміті ЄС відбулось остаточне закріплення європейського вибору України шляхом підписання Угоди про асоціацію України з Європейським Союзом. Частина 2 статті 114 Угоди встановлює новий виток у здійсненні адаптації, що розпочнеться з дати підписання Угоди, і поступово пошириться на всі елементи *acquis* ЄС [2].

Ступінь наукової розробки проблеми. Загалом проблемою оптимізації та удосконалення адаптації трудового законодавства України у сфері праці суддів до законодавства Європейського Союзу та окремими її питаннями займались Г.О. Барабаш, Н.Б. Болотіна, В.С. Венедіктов, Ю.П. Дмитренко, В.В. Жернаков, Ю.Ю. Івнюк, М.І. Іншин, С.Ю. Кашкин, І.Я. Кисельов, О.Л. Омельченко, Н.М. Пархоменко, С.М. Прилипко, Ф.А. Цесарський, В.О. Швець, Т.В. Штих, О.М. Ярошенко та інші.

Метою статті є дослідження перспектив адаптації трудового законодавства України у сфері праці суддів до законодавства Європейського Союзу.

Виклад матеріалу. Дискусійною проблемою системи призначення суддів є призначення судді вперше тобто тимчасове призначення на посаду судді. Специфікою праці судді є реалізація судової влади від імені держави, а отже й забезпечення компетентності, незалежності та неупередженості, на які розраховує кожна особа у разі звернення до суду за захистом своїх прав. У ч.4 ст. 27 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» законодавець зазначив, що незалежність судді забезпечується його незмінюваністю[3]. Незмінність судді розглядається як головна гарантія запобігання незаконним звільненням та переміщенням судді. Аналіз змісту статті 52 Вищезазначеного Закону приводить до висновку, що незмінність як гарантія незалежності судді надається йому після обрання на посаду судді безстроково. Отже, перше призначення на посаду судді слід розглядати у якості випробувального терміну.

Відповідно до Європейської хартії про закон «Про статус суддів» існування випробувального терміну розглядається як небезпека незалежності судді. У разі ж, якщо процедура відбору передбачає випробувальний термін, по можливості короткий, після умовно призначення на посаду до обрання на постійній основі рішення про не обрання судді повинне бути винесене тільки незалежним органом [4, с 93]. Венеціанська комісія у п.39 Висновку зазначила, що «Випробувальні терміни спричиняють труднощі для судової незалежності, але якщо вони застосовуються, то не повинні перевищувати терміну, достатнього для оцінки придатності судді» [5].

П'ятирічний термін здається надто довгим періодом. Венеціанська комісія також наголошує на зв'язку між встановленням випробувальних термінів та можливою втратою суддею незалежності.

Інститут оплати праці є найбільш адаптованим до європейського правового простору. Однак, існує одне невирішене питання стосовно такої складової суддівської винагороди як доплата за роботу, що передбачає доступ до державної таємниці. Відповідно до Європейської хартії про закон «Про статус суддів» оплата праці судді здійснюється на засадах захисту від тиску під час прийняття рішень, незалежності та неупередженості суддів. Пунктом 6.2 встановлюється залежність суддівської винагороди від: (а) стажу; (б) характеру професійних обов'язків, виконання яких вимагається від судді; (в) важливості завдань, що покладені на суддю[4, с.93].

Адаптації трудових норм ЄС вимагають не тільки норми, що регулюють індивідуальні права, а й колективні. Необхідно зауважити, що право на свободу об'єднання в контексті міжнародних норм розглядається як колективне [6, с. 179]. Стаття 12 Хартії основних прав ЄС закріплює принцип свободи об'єднання, що є одним з основних принципів трудового права ЄС. Текст цієї статті є аналогічним положенням п.1 ст. 11 Конвенції Ради Європи про захист прав людини та основних свобод 1950 р. З усього вищезазначеного можна виокремити проблемні питання адаптації трудового законодавства у сфері праці суддів до законодавства Європейського Союзу:

- Проблема упорядкування визначень понять «домагання», «дискримінація за статевою ознакою» у відповідність до Директиви 2002/73/ЄЕС про імплементацію принципу рівності чоловіків і жінок у питаннях працевлаштування, професійного навчання, просування по службі та умов праці;

- Приведення у відповідність до норм Європейської хартії про закон «Про статус суддів» питання стосовно закріплення або скасування інституту випробувального терміну для суддів;

- Забезпечення виконання Директиви Ради № 003/88/ЄЕС щодо питання стандарту робочого часу, щорічних відпусток та роботи в нічний частина Рекомендації Комітету міністрів Ради Європи 12 від 16 вересня 1986 р № R (86) «Про заходи щодо недопущення і скорочення надмірного робочого навантаження на суддів» у питанні організації праці суддів;

- Виконання Директиви Ради 92/85/ЄЕС «Про застосування заходів, які сприяють поліпшенню безпеки й гігієни праці вагітних, а також жінок-працівниць, що недавно народили й годують груддю» у питанні надання додаткової відпустки;

- Забезпечення державної гарантії захисту працівника від незаконного звільнення у разі порушення суддею присяги;

- Приведення у відповідність з нормами Європейської хартії про закон «Про статус суддів» інституту суддівської винагороди;

- Надання права суддям на об'єднання у професійні спілки відповідно до положень первинного законодавства ЄС;

- Забезпечення навчання суддів з метою підвищення кваліфікації на рівні європейських стандартів.

- Адаптація трудового законодавства у сфері праці суддів до трудового законодавства ЄС ускладнена низкою внутрішніх чинників, таких як нестача

фінансового забезпечення, полярність поглядів всередині владних структур, брак кадрового забезпечення. О. Телічко звертає увагу на відсутність координуючого органу у сфері євроінтеграції [7, с.25].

Розглянемо шляхи оптимізації адаптації трудового законодавства України у сфері праці суддів до законодавства Європейського Союзу відповідно до окреслених у попередньому розділі проблем.

1. Вирішенням першої проблеми є упорядкування понять «домагання» та «дискримінація за статевою ознакою». Відповідно до ч.3 статті 1 Директиви № 2002/73/ЄС про імплементацію принципу рівності чоловіків і жінок у питаннях працевлаштування, професійного навчання, просування по службі та умов праці домагання та статеве домагання розуміється у якості дискримінації за статевою ознакою. Пропонуємо внести зміни до статті 1 Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» і викласти терміни у наступній редакції:

- домагання - небажана поведінка по відношенню до особи певної статі, що відбувається з метою або тягне за собою посягання на честь і гідність особи, та створює ворожу, принизливу, образливу атмосферу або залякує особу;

- дискримінація за статевою ознакою – включає домагання та/або сексуальні домагання.

2. Запроваджувати норми права ЄС слід обережно з урахуванням специфіки української судової системи. Адаптація норм Європейської хартії про закон «Про статус суддів» можлива двома шляхами. Відповідно до першого, слід скасувати перше призначення судді на посаду, здійснювати обрання кандидатів одразу на посаду судді безстроково. Однак в такому випадку, слід підвищити спеціальні вимоги до кандидатів на посаду судді. Наприклад, підвищити віковий ценз з 25 до 28 років та стаж правничої роботи з 3 до 5 років [8, с. 45]. Серед науковців вже давно існує думка про те, що 25 років - це замало для призначення на посаду судді. Ще у 1996 році Міжнародна асоціація суддів зазначила, що суддя повинен дискутувати з позиції належного авторитету. Для досягнення цього він повинен мати певний життєвий досвід, лише частина якого є професійним, здобути який можливо не раніше досягнення 30 років [9, с.64].

3. Адаптувати положення Директиви Ради № 003/88/ЄС слід з внесення до ст.50 Кодексу законів про працю України змін, а саме запровадження визначення поняття «робочий час». Під робочим часом розуміється будь-який період, під час якого працівник працює, знаходячись в розпорядженні роботодавця, та виконує свою діяльність або обов'язки відповідно до правил внутрішнього трудового розпорядку та умов трудового договору.

4. Приведення національного законодавства у відповідність до положень Директиви Ради 92/85/ЄС «Про застосування заходів, які сприяють поліпшенню безпеки й гігієни праці вагітних, а також жінок-працівниць, що недавно народили й годують груддю» щодо надання додаткової відпустки у випадку захворювання, ускладнень або небезпеки ускладнень, причиною яких були вагітність або пологи, на підставі медичного висновку тана термін, визначений у цьому висновку, до або після періоду, на який надавалась відпустка у зв'язку з вагітністю та пологами здійснюється

шляхом внесення змін до Закону України «Про відпустки» та Кодексу законів про працю України.

5. Про необхідність визначення поняття «порушення присяги» було зазначено в справі Європейського суду з прав людини «Олександр Волков проти України». Судом у статті 32 Цього рішення був наданий перелік обставин, що визнаються порушенням суддею присяги. Закріплення поняття «порушення суддею присяги» в статті 105 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» надасть можливість реалізації суддею права на захист від незаконного звільнення відповідно до європейських стандартів, а саме стандартів Хартії основоположних прав Європейського Союзу.

6. Адаптація норм трудового права ЄС повинна відбуватись з урахуванням засадничих положень стосовно інституту оплати праці суддів. Положення нормативно-правових актів ЄС визначають винагороду судді як таку, що повинна відповідати гідності професії та тягарю відповідальності [10]. На нашу думку, винагорода судді повинна забезпечувати можливість повністю присвятити себе своїй професії - адже тільки незалежний з економічної точки зору суддя здатний виконувати завдання, поставлені перед ним Конституцією.

Можна сказати, що удосконалення українського трудового законодавства у сфері праці суддів до норм трудового права ЄС знаходиться на достатньому рівні, адже у 2010 році проведено реформу судової системи та встановлено нові гарантії прав суддів. Однак питання дискримінації за ознакою статі, тимчасового призначення на посаду судді, забезпечення можливості реалізації службових обов'язків, гарантування права на захист від незаконного звільнення, нормування праці, меж реалізації права на свободу об'єднань, забезпечення реалізації права на підвищення кваліфікації залишаються неадаптованими до законодавства ЄС.

Удосконалення адаптації трудового законодавства у сфері праці суддів здійснюється шляхом внесення змін, доповнень до чинних нормативно-правових актів. Пошук джерел для здійснення адаптації законодавства зумовлений специфікою правового статусу судді як працівника, так і державного службовця. Результатом процесу адаптації є створення нових норм трудового законодавства у сфері праці суддів, заснованих на ґрунті європейських стандартів соціально-трудових прав.

Список використаних джерел:

1. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 18.03.2004 № 1629-IV // ВВР. – 2004. - №29. – ст.367
2. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Угода від 27.06.2014 // Офіційний вісник України. – 2014. - №75 (Том 1). – с.83. – ст.2125
3. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 07.07.2010 № 2453-VI // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2010. – № 41–42, № 43, № 44–45. – ст.529
4. Європейська хартія про закон «Про статус суддів» (Рада Європи, 1998 року) // Міжнародні стандарти незалежності суддів: збірка документів. – К.: Поліграф-Експрес. – 2008. – с.91–95
5. Спільний експертний висновок щодо проекту Закону України «Про судоустрій та статус суддів», підготовлений Венеціанською комісією та Дирекцією з технічного співробітництва Генеральної дирекції з прав людини та правових питань Ради Європи, ухвалений Венеціанською комісією на 82 пленарному засіданні (12–13 березні 2010 року) на основі коментарів С.Гасса, ДЖ. Гамільтона, М.Пеллонпя та Г.Сухоцької (п.27) [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsen.nsf/0/31442ab10276912bc22576f2003e0acc/\\$FILE/CDL-AD\(2010\)003-ukr.pdf](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsen.nsf/0/31442ab10276912bc22576f2003e0acc/$FILE/CDL-AD(2010)003-ukr.pdf)

6. Данилова М. В. Диференціація правового регулювання колективних трудових прав суддів України / М. В. Данилова // Форум права. – 2012. – № 2. – С. 178–182 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/FP/2012-2/12dmvpcu.pdf>
7. Телічко О. А. Процес адаптації трудового законодавства України в сфері охорони праці до європейських стандартів / О. А. Телічко // Юридична наука і практика. – 2011. – №1. – с.24–30
8. Іваночко І. Імплементация міжнародно-правових стандартів статусу суддів у конституційному праві України / І. Іваночко // Національний юридичний журнал: теорія і практика. – 2014. – №4. – с.42–46 // [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2014/4/9.pdf
9. Висновки «Набір та навчання суддів в сучасному суспільстві» Першої експертної комісії Міжнародної Асоціації суддів (22–26 вересня 1996 р.) // Міжнародні стандарти незалежності суддів: збірка документів. – К.: Поліграф–Експрес. – 2008. – 64с
10. Незалежність, дієвість та роль суддів: Рекомендація Комітету Міністрів Ради Європи № (94) 12 від 13.10.1994 // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_32

References:

1. When the National Program of Adaptation of Ukraine to the European Union: Law of Ukraine from 18.03.2004 № 1629-IV // BD. - 2004. - №29. - St.367
2. Agreement on Association between Ukraine, on the one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, on the other hand: Agreement of 27/06/2014 // Official bulletin of Ukraine. - 2014. - №75 (Volume 1). - P.83. - St.2125
3. Pri Judicial System and Status of Judges: Law of Ukraine of 07.07.2010 № 2453-VI // Supreme Council of Ukraine (BD). - 2010. - № 41-42, № 43, № 44-45. - St.529
4. European Charter on the Law "On the Status of Judges" (the Council of Europe, 1998) // international standards of judicial independence: a collection of documents. - K. : Polygraph-Express. - 2008. - s.91-95
5. Common opinion on the draft Law of Ukraine "On the Judicial System and Status of Judges", prepared by the Venice Commission and the Directorate of Cooperation Directorate General of Human Rights and Legal Affairs of the Council of Europe, adopted by the Commission on 82 Plenary meeting (12-13 March 2010) on the basis of comments S.Hassa, John. Hamilton M.Pellonpyaa and H.Suhotskoyi (Item 27) [electronic resource] - Access: [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsen.nsf/0/31442ab10276912bc22576f2003e0acc/\\$FILE/CDL-AD\(2010\)003-ukr.pdf](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsen.nsf/0/31442ab10276912bc22576f2003e0acc/$FILE/CDL-AD(2010)003-ukr.pdf)
6. Danylova M.V. Differentiation of legal regulation of collective labor rights judges Ukraine / M.V. Danilov // Forum of law. - 2012. - № 2. - P. 178-182 [electronic resource]. - Access: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/FP/2012-2/12dmvpcu.pdf>
7. Telichko AA The adaptation of labor legislation of Ukraine in the field of labor to European standards / OA Telichko // Legal science and practice. - 2011. - №1. - S.24-30
8. Ivanochko I. Implementation of international legal standards the status of judges in constitutional law Ukraine / I.Ivanochko // Nacjonal'ny'j juridical magazine: Theory and Practice. - 2014. - №4. - S.42-46 // [electronic resource] - Access: www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2014/4/9.pdf
9. Conclusion "set and training of judges in modern society," the first of the expert committee of the International Association of Judges (22-26 September 1996) // international standards of judicial independence: a collection of documents. - K. : Polygraph-Express. - 2008. - 64p.
10. Independence, efficiency and role of judges: Recommendation of the Committee of Ministers № (94) 12 of 13/10/1994 // [electronic resource] - Access: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_32

Рецензент: кандидат юридичних наук, доцент Андрущенко І.Г

УДК 349.222.2

Свічкарьова Я.В.,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри трудового права

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ЩОДО ПИТАННЯ ПРАВОВОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ДОГОВОРУ

«НУЛЬ ГОДИН» БЕЗ ПРАВА ПРАЦІВНИКА ВІДМОВИТИСЯ ВІД РОБОТИ